

Avuția națională a României

- sinteză -

Florin GEORGESCU

București

11 mai 2023

Cuprins

- 1. Conținutul teoretic și metodologic al avuției naționale** **pg. 3-11**
- 2. Constatări principale rezultate din lucrare** **pg. 12-17**
- 3. Avuția națională a României, structurată pe ramuri economice,
în perioada 2003-2020** **pg. 18-25**
- 4. Avuția națională a României, în profil sectorial, aferentă
perioadei 2003-2020** **pg. 26-44**
- 5. Unele soluții de acțiune în scopul sporirii avuției naționale
a României** **pg. 45-47**

Capitolul 1.
Conținutul teoretic și metodologic al avuției naționale

1.1 Definirea generală a conceptului

- **Avuția națională reprezintă totalitatea resurselor de capital, umane, financiare, naturale și sociale pe care le deține o țară.**
- **Conform Regulamentului UE nr. 549/2013, avuția națională se definește ca fiind „situația contabilă a valorii activelor deținute și a pasivelor neachitate de către sectoarele instituționale ale unui stat”.**
- **În România, indicatorul privind avuția națională nu s-a mai publicat de către autoritățile competente începând cu anul 1990.**

1.2 Analogie între averea națională și averea familiei

- Pentru înțelegerea mai facilă a termenilor și comentariilor tehnice din lucrare, aș simplifica lucrurile afirmând că averea națională a unei țări echivalează, ca structură cantitativ-calitativă, cu averea unei familii, în sensul că ambele noțiuni dispun de bunuri materiale (nefinanciare) și mijloace financiare nete (active financiare corectate cu datoriile).
- Astfel, la nivelul familiei regăsim:
 - ❖ active nefinanciare cum ar fi: locuința, diferite construcții, terenuri agricole și forestiere, mobilier, automobilul, alt tip de vehicule, bijuterii, tablouri, precum și bunuri de folosință îndelungată cu diverse întrebuințări
 - ❖ active financiare sub forma: numerarului, depozitelor la bănci, acțiunilor și participațiilor la diferite firme, creanțe, totalul acestora diminuându-se cu valoarea obligațiilor de achitat către terți (inclusiv credite bancare).

1.3 Conținutul avuției naționale

Conform legislației europene,

- **Activele care compun avuția națională constau în:**
 - **Active nefinanciare: active fixe, stocuri, obiecte de inventar și active nerezultate din procesul de producție (cum ar fi resursele naturale).**
 - **Active financiare: aur monetar și DST; numerar și depozite; titluri de natura datoriei; credite; participații și acțiuni la agenți economici; sisteme de asigurări, de pensii și scheme de garantare; instrumente financiare derivate; alte creanțe și obligații de plată.**
 - **Pasivele financiare diminuează avuția națională în cadrul aceleiași categorii de active.**

1.4 Sursa informațiilor necesare determinării avuției naționale o reprezintă Sistemul Conturilor Naționale (SCN)

- **Conturile naționale prezintă o imagine de ansamblu:**
 - **asupra producției, consumului și veniturilor rezultate din activitățile agenților economici și, în consecință,**
 - **cu privire la formarea avuției naționale.**
- **Contabilizarea avuției naționale având ca sursă SCN se realizează prin valorificarea:**
 - **Informațiilor cuprinse în situațiile financiare ale agenților economici și sectorului public bazate pe contabilitatea la nivel microeconomic**
 - **Datelor provenite din sondaje statistice**
 - **De altfel, un renumit profesor de contabilitate afirma, în urmă cu circa 100 de ani, că „unde apare contabilitatea, dispare întunericul și corupția”. Iată de ce contabilitatea este foarte importantă pentru determinarea și păstrarea integrității avuției naționale.**
- **Sistemul conturilor naționale cuprinde:**
 - **Conturi nefinanciare – întocmite la nivelul Institutului Național de Statistică**
 - **Conturi financiare – elaborate de către Banca Națională a României.**

1.5 Metodologia de cuantificare a avuției naționale

Avuția națională se calculează, potrivit Regulamentului european, din două unghiuri de analiză:

1) Profilul pe ramuri economice, în cadrul căruia sunt examinate numai activele nefinanciare (fixe) clasificate pe cele trei ramuri prevăzute în Regulamentul de specialitate al Uniunii Europene:

- **Agricultură (incluzând silvicultura și pescuitul)**
- **Industrie și construcții**
- **Servicii.**

2) Structura pe sectoare instituționale:

- **Firme**
 - **Administrație publică**
 - **Populație**
 - **Societăți financiare.**
- **Obiectivul examinării în profil sectorial constă în corelarea evoluției avuției totale (stoc) cu venitul național brut disponibil (flux) → VNBD (referința pentru calcularea contribuției României la bugetul UE) → PIB plus venituri transferate de rezidenți din străinătate minus venituri preluate de nerezidenți din România.**

1.6 Alte metodologii privind determinarea avuției naționale

- Banca Mondială, FMI, OECD, cuantifică acest indicator într-o accepțiune mai extinsă, pe următoarele componente:
 - (1) Capitalul produs sau fizic (drumuri, căi ferate, porturi, locuințe, utilaje, infrastructură).
 - (2) Capitalul financiar (conturi bancare, acțiuni, obligațiuni, creanțe bănești etc.).
 - (3) Capitalul natural (păduri, terenuri agricole, zăcăminte minerale).
 - (4) Capitalul uman (cuprinde cunoștințele, aptitudinile și capacitățile colective ale populației, reprezentând rezultatul învățării pe tot parcursul vieții).
 - (5) Capitalul social (include normele și comportamentele care definesc interacțiunile dintre membrii societății, inclusiv elemente fundamentale precum drepturile, legile, incluziunea socială și guvernanta).

1.7 Importanța capitalului uman pentru avuția națională

- **În cazul României, capitalul uman se confruntă cu numeroase vulnerabilități, conform recensământului din anul 2021:**
 - **Populația rezidentă își continuă tendința descendentă (în scădere cu aproape 1 milion persoane față de anul 2011)**
 - **Fenomenul de îmbătrânire demografică, determinat pe baza structurii pe vârste a populației, s-a adâncit (vârsta medie a crescut de la 40,8 ani în anul 2011 la 42,4 ani în anul 2021, iar raportul persoane vârstnice - peste 65 ani - la 100 persoane tinere - până la 15 ani - a crescut de la 101,8 în 2011 la 121,2 în 2021)**
 - **Nivelul de educație a populației, deși în îmbunătățire în ultimul deceniu, rămâne, conform Eurostat, pe ultimul loc în ierarhia europeană.**

1.8 Importanța cunoașterii valorii și dinamicii avuției naționale

- **Avuția națională reprezintă potențialul economic care poate fi valorificat pentru a sprijini dezvoltarea pe termen lung. Un management adecvat al bogăției naționale generează un impact pozitiv semnificativ asupra forței economice a țării și bunăstării populației.**
- **În acest sens, este necesară corelarea informațiilor privind fluxul de venituri (VNBD) cu stocul de active (avuția națională).**
- **Avuția națională oferă și o imagine a rezilienței unei țări în contextul schimbărilor rapide care se manifestă în ultimele decenii pe plan internațional.**

Capitolul 2.

Constatări principale rezultate din lucrare

2.1 Constatări principale rezultate din lucrarea elaborată (1)

Transformările politice fundamentale și reformele profunde, din punct de vedere economico-social, aplicate după anul 1989 au generat mutații structurale semnificative, care s-au reflectat în mod direct asupra volumului și calității avuției naționale.

Aspecte pozitive	Aspecte nefavorabile
Avuția națională totală a crescut (între 2003-2020) de 2,6 ori totuși sporirea de 2,9 ori a activelor nefinanciare fiind erodată puternic de majorarea mai rapidă a datoriilor financiare (activelor financiare negative) de 7,5 ori.
În profil <u>sectorial</u> : Avuția totală a <u>firmelor</u> a sporit de 3,6 ori, ponderea lor majorându-se în total bogăție națională de la 29% la 40% dar cu (i) o deteriorare semnificativă a datoriilor acestora (+3,9 ori), care au erodat substanțial patrimoniul unităților economice respective (ii) o subcapitalizare cronică de 32 mld. euro la care se adaugă polarizarea extremă a capitalului, în special în favoarea firmelor mari, cu acționariat străin.

2.2 Constatări principale rezultate din lucrarea elaborată (2)

Aspecte pozitive	Aspecte nefavorabile
<p>Avuția totală a <u>administrației publice</u> a crescut mult mai lent (1,4 ori vs 2,6 ori cea totală) ...</p>	<p>... fiind grevată de majorarea rapidă a datoriei publice; reformele profunde, necesar a fi aplicate post-89, i-au redus consistent ponderea pe ansamblu de la 35% la 18%.</p>
<p>Avuția <u>populației</u> a sporit de 2,9 ori, activele nefinanciare majorându-se mai lent (1,8 ori), compensate de o creștere substanțială, respectiv de 8 ori, a activelor financiare ...</p>	<p>... reprezentate de</p> <ul style="list-style-type: none">(i) sporirea creanțelor cetățenilor → preponderent împrumuturi către propriile firme ...(ii) creșterea substanțială a numerarului, care dovedește, în principal, sporirea economiei informale.

2.3 Constatări principale rezultate din lucrarea elaborată (3)

Aspecte pozitive	Aspecte nefavorabile
Avuția totală a <u>societăților financiare</u> a crescut de 3,9 ori în condițiile trecerii de la lipsa resurselor financiare la surplusul acestora față de bonitatea clienților eligibili rămânând la 2% din avuția națională totală. Remonetizarea economiei trenează, intermedierea financiară fiind de numai 27% credit neguvernamental/PIB, pe ultimul loc în UE → din cauza lipsei clienților bancabili, respectiv a decapitalizării cronice a firmelor și polarizării sociale accentuate în rândul cetățenilor.
<u>Avuția totală pe locuitor</u> a crescut de 2,9 ori la 32,7 mii euro situându-se, totuși, pe antepenultima poziție în UE, unde media acesteia este de 102 mii euro pe locuitor (+3,1 ori).

2.4 Constatări principale rezultate din lucrarea elaborată (4)

Aspecte pozitive	Aspecte nefavorabile
-	<p data-bbox="662 257 2497 399">Corelația dintre VNBD (flux), averea națională și datoria publică (ambele stoc), arată discrepanțe semnificative:</p> <ul data-bbox="662 442 2497 785" style="list-style-type: none">- în timp ce VNBD s-a majorat, în echivalent euro, în ultimii 18 ani, cu 9,5% pe an,- averea națională a sporit cu numai 6,9% pe an,- iar datoria publică, mult mai rapid, cu 15,2% pe an. <p data-bbox="662 813 1350 871">Aceasta demonstrează că:</p> <ul data-bbox="662 899 2497 1328" style="list-style-type: none">- pe de o parte, fluxul de venit național se acumulează în averea totală într-un ritm inferior dinamicii acestuia;- iar, pe de altă parte, că datoria publică crește mai repede decât venitul național și decât averea totală, ceea ce reliefează un model de creștere economică ineficient...

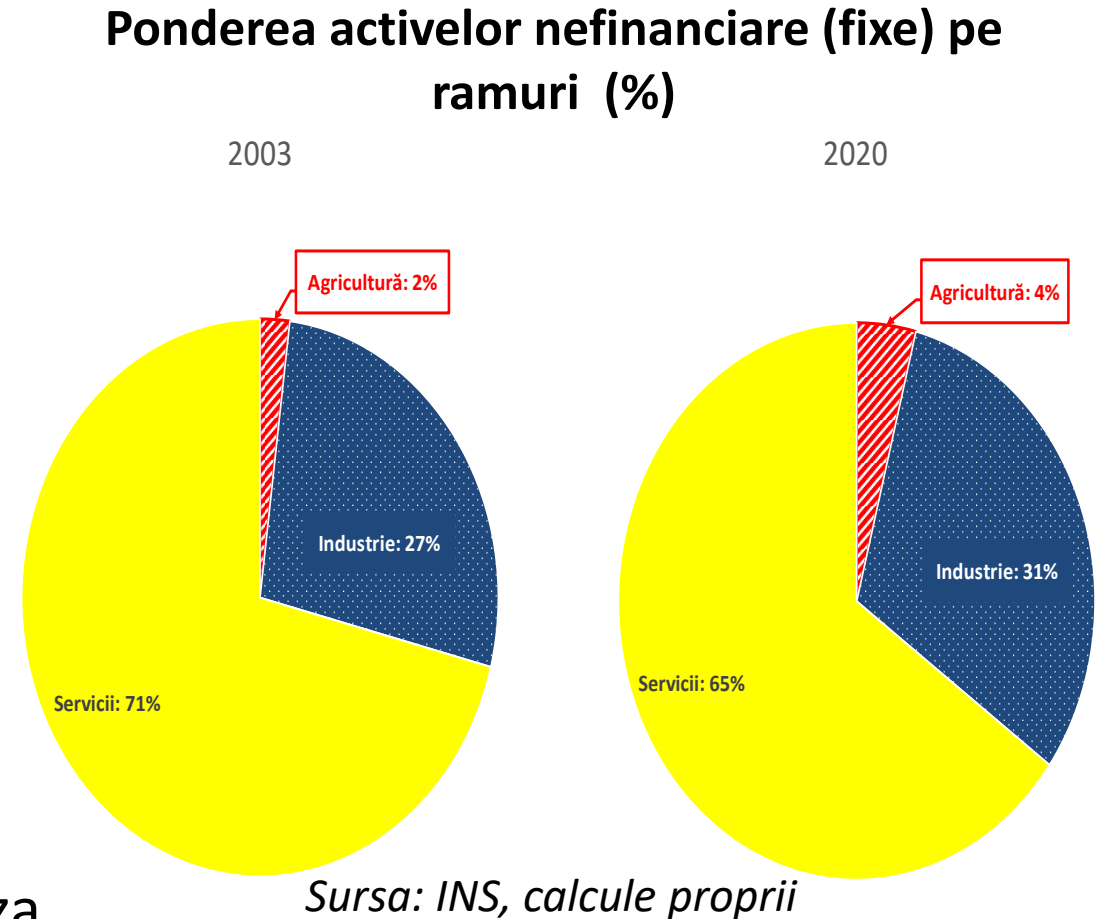
2.5 Constatări principale rezultate din lucrarea elaborată (5)

Aspecte pozitive	Aspecte nefavorabile
-	<p>... în timp ce în Zona Euro (care domină UE), avuția națională (+3,2% variație medie anuală) crește mai repede decât VNBD (2,3%).</p> <p>Motivele pentru care România prezintă o situație inversă rezidă în:</p> <ul style="list-style-type: none">❖ evaziune fiscală și economie informală la un nivel ridicat → care transferă, direct sau indirect, resurse îndeosebi în țările dezvoltate.❖ plata dobânzilor la datoria publică, în creștere semnificativă, care direcționează acești bani către țările creditoare (▶).

Capitolul 3.
**Avuția națională a României, structurată pe ramuri
economice, în perioada 2003-2020**

3.1 Structura pe ramuri de activitate a activelor nefinanciare

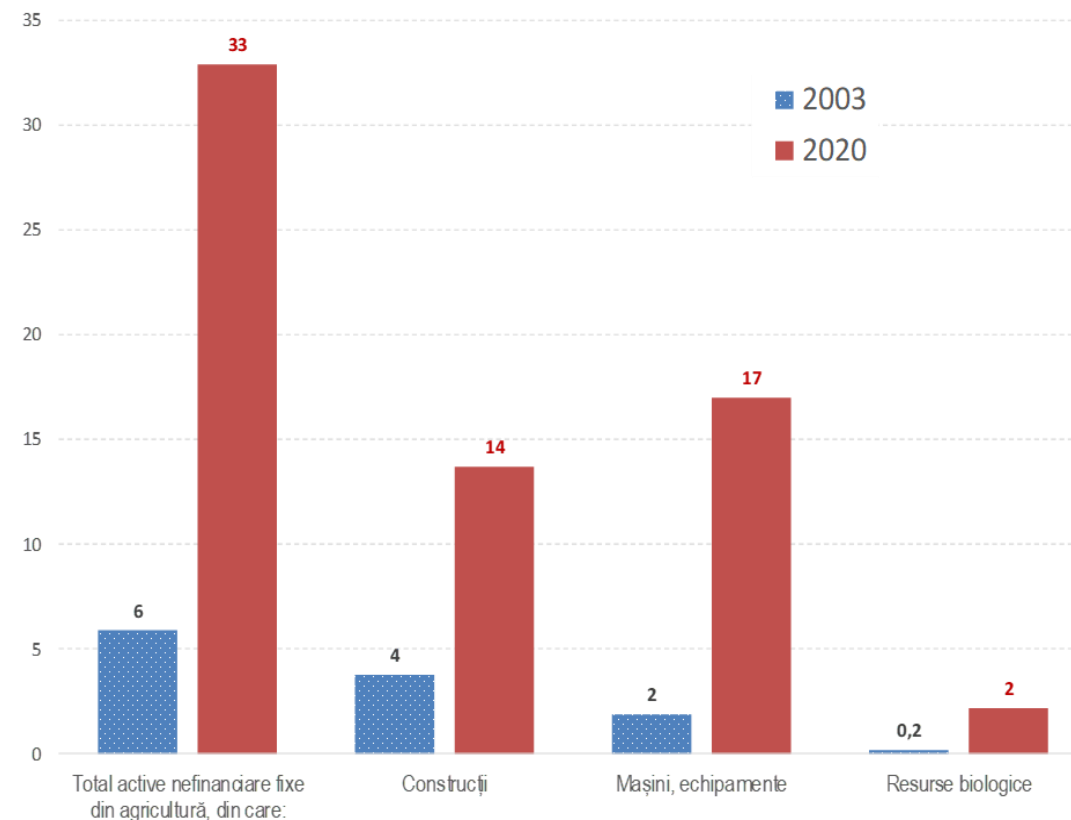
- **Activele nefinanciare s-au majorat în perioada 2003-2020, de 2,9 ori (de la 258 mld. euro la 744 mld. euro), respectiv mai rapid decât averea națională totală (+2,6 ori).**
- **Ponderea activelor nefinanciare (fixe) pe principalele ramuri economice este structurată astfel în anul 2020:**
 - **Agricultură 4,4% (+2,1pp față de 2003)**
 - **Industrie 31% (+4pp)**
 - **Servicii 65% (-6pp)**
- Conform situației concrete din România, din cauza ritmului foarte lent de întocmire a cadastrului imobiliar, în cadrul activelor nefinanciare nu sunt incluse o mare parte din clădiri, precum și din terenurile agricole și forestiere.
- Totodată, nu sunt cuprinse în acest indicator, din motive de confidențialitate, resursele naturale ale solului și subsolului.

3.2 Activele nefinanciare deținute de ramura agricultură

- În acest domeniu, activele nefinanciare au crescut de 5,6 ori (cu 27 mld. euro), în principal ca efect al sporirii stocului de mașini și echipamente. Ponderea lor în total economie s-a majorat (de la 2,3% în 2003 la 4,4% în 2020).
- În structură, evoluția demonstrează:
 - **Retehnologizarea accelerată a acestei ramuri.**
 - Scoaterea din uz a unui volum ridicat de construcții consumate fizic și depășite din punct de vedere al eficienței economice.
 - **Resursele biologice cultivate**, deși având un nivel redus în totalul activelor fixe din agricultură (3,4% în 2003, respectiv 6,7% în 2020), **au crescut ca valoare la finalul perioadei analizate de 11 ori față de 2003, reflectând ridicarea nivelului calitativ al dotării cu astfel de active (soiuri îmbunătățite de plante și rase de animale).**

Deținerile de active fixe ale ramurii agricultură (mld. euro)

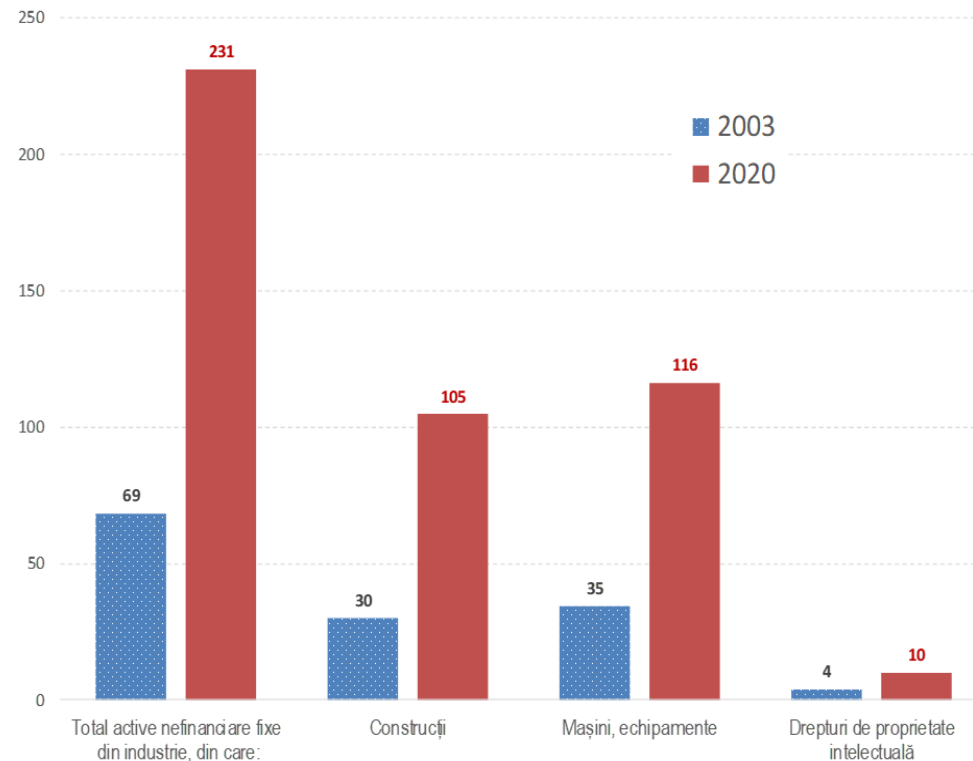

Sursa: INS, calcule proprii

3.3 Activele nefinanciare deținute de ramura industrie

- Acestea s-au majorat de 3,4 ori (+162 mld. euro; ponderea sporind cu 4,5pp, respectiv la 31% din ansamblul activelor); structura este următoarea:
 - 50% din total sunt localizate la categoria mașini și echipamente
 - 40% reprezintă construcțiile
 - 10% sunt drepturi de proprietate intelectuală.
- Cea mai ridicată pondere a activelor fixe o deține subramura industrie prelucrătoare (59% în anul 2020), urmată de activitatea de construcții (14%).
 - Industria prelucrătoare dispune de o dotare mai consistentă, respectiv de 50% din construcțiile industriale și 69% din mașinile și echipamentele subramurii, din care mijloacele de transport reprezintă 28% (+9pp față de anul 2003).

Deținerile de active fixe ale ramurii industrie (mld. euro)

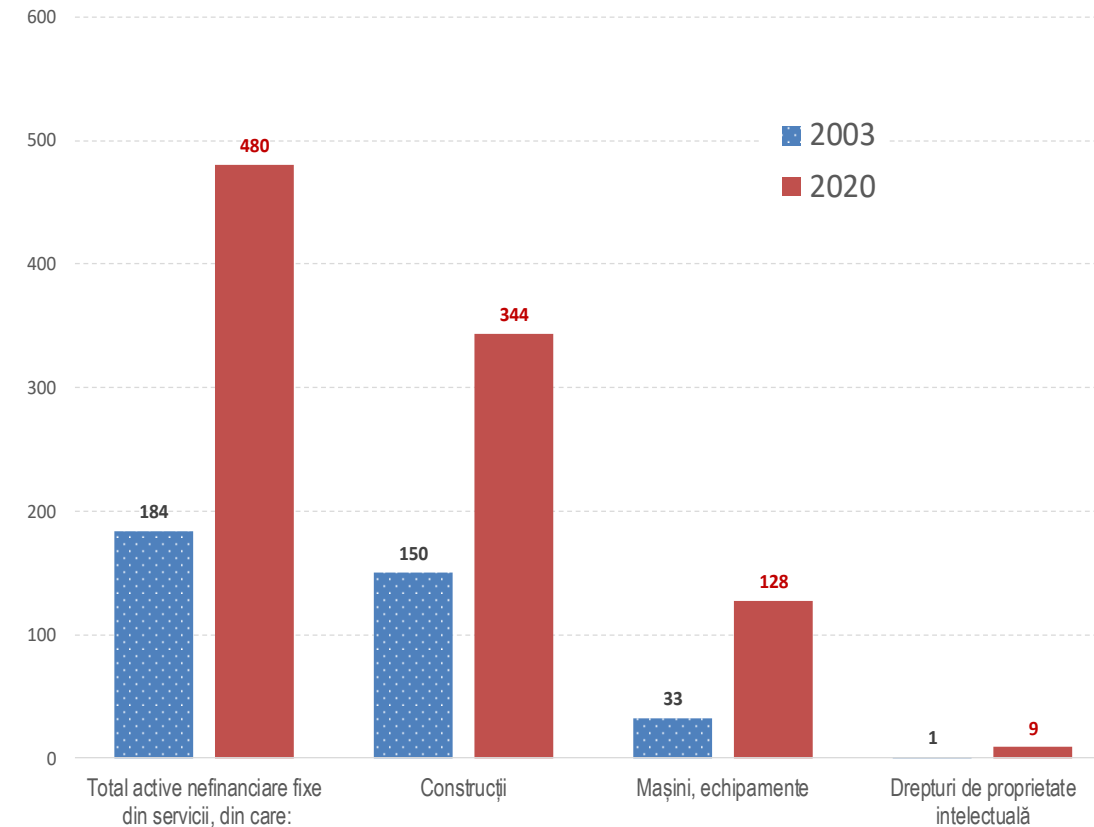

Sursa: INS, calcule proprii

3.4 Activele nefinanciare ale ramurii servicii

- Aceasta deținea cea mai mare pondere în activele nefinanciare ale economiei (65% în anul 2020); valoarea lor sporind de 2,6 ori față de anul 2003 (+296 mld. euro), sub media majorării din agricultură (5,6 ori) și din industrie (3,4 ori).
- În structură, cea mai importantă componentă este reprezentată de construcții (72% în anul 2020), urmată de mașini și echipamente (27%), preponderent echipamente de transport, respectiv 81%, reflectând concentrarea subramurii pe o activitate care creează valoare adăugată brută scăzută.
- Drepturile de proprietate intelectuală, deși reduse ca pondere, sporesc rapid, de 7 ori (+8 mld. euro), ceea ce demonstrează modernizarea unor subramuri precum intermedierea financiară, administrația publică, sănătate, învățământ etc.

Deținerile de active fixe ale ramurii servicii (mld. euro)

Sursa: INS, calcule proprii

3.5 Mutații semnificative în structura pe ramuri a creării PIB (1)

Reformele economico-sociale profunde aplicate în ultimii 30 de ani au generat schimbări majore în structura economiei, astfel:

- PIB-ul, în echivalent euro, a crescut de 5,2 ori (de la 42 mld. euro în 1989 la 220 mld. euro în 2020) atingând nivelul din 1989 în anul 2001. Din punct de vedere cantitativ și al eficienței s-au înregistrat următoarele evoluții:

❖ Industria a scăzut de la 46% în 1989, când existau multe întreprinderi nerentabile și poluante, la 20% în 2020, fiind modernizată substanțial. În pofida acestui fapt, industria are, în prezent, un nivel de complexitate relativ redusă, producând o valoare adăugată brută insuficientă pentru ocuparea corespunzătoare a forței de muncă și remunerarea decentă a acesteia, precum și pentru nevoile de consum și dezvoltare a infrastructurilor sociale și fizice ale societății.

ponderea în PIB a ramurilor (%)

	1989	2003	2020
Agricultură	14%	12%	4%
Industrie	46%	26%	20%
Construcții	6%	6%	7%
Servicii	34%	45%	60%
Impozite nete pe produs	0%	11%	9%

3.6 Mutații semnificative în structura pe ramuri a creării PIB (2)

- ❖ Agricultura s-a modernizat, scăzând substanțial ca pondere (-10pp), dar nu este integrată corespunzător în lanțurile de producție a mărfurilor agro-alimentare.
- ❖ Construcțiile au progresat ușor (+1pp), fiind modernizate prin dotarea cu utilaje mai performante.
- ❖ Ponderea serviciilor aproape s-a dublat (+26pp) dar, și în acest caz, gradul de tehnologizare este relativ modest.

Din datele de mai sus se poate constata că modificarea substanțială a structurii economiei României a generat atât efecte pozitive (modernizarea ramurilor, creșterea semnificativă a productivității muncii, reducerea poluării etc.), cât și costuri sociale (migrarea a 4 milioane de români în țările vestice, polarizarea veniturilor și averilor cetățenilor etc.)

ponderea în PIB a ramurilor (%)

	1989	2003	2020
Agricultură	14%	12%	4%
Industrie	46%	26%	20%
Construcții	6%	6%	7%
Servicii	34%	45%	60%
Impozite nete pe produs	0%	11%	9%

3.7 Comparații europene privind activele nefinanciare pe ramuri de activitate

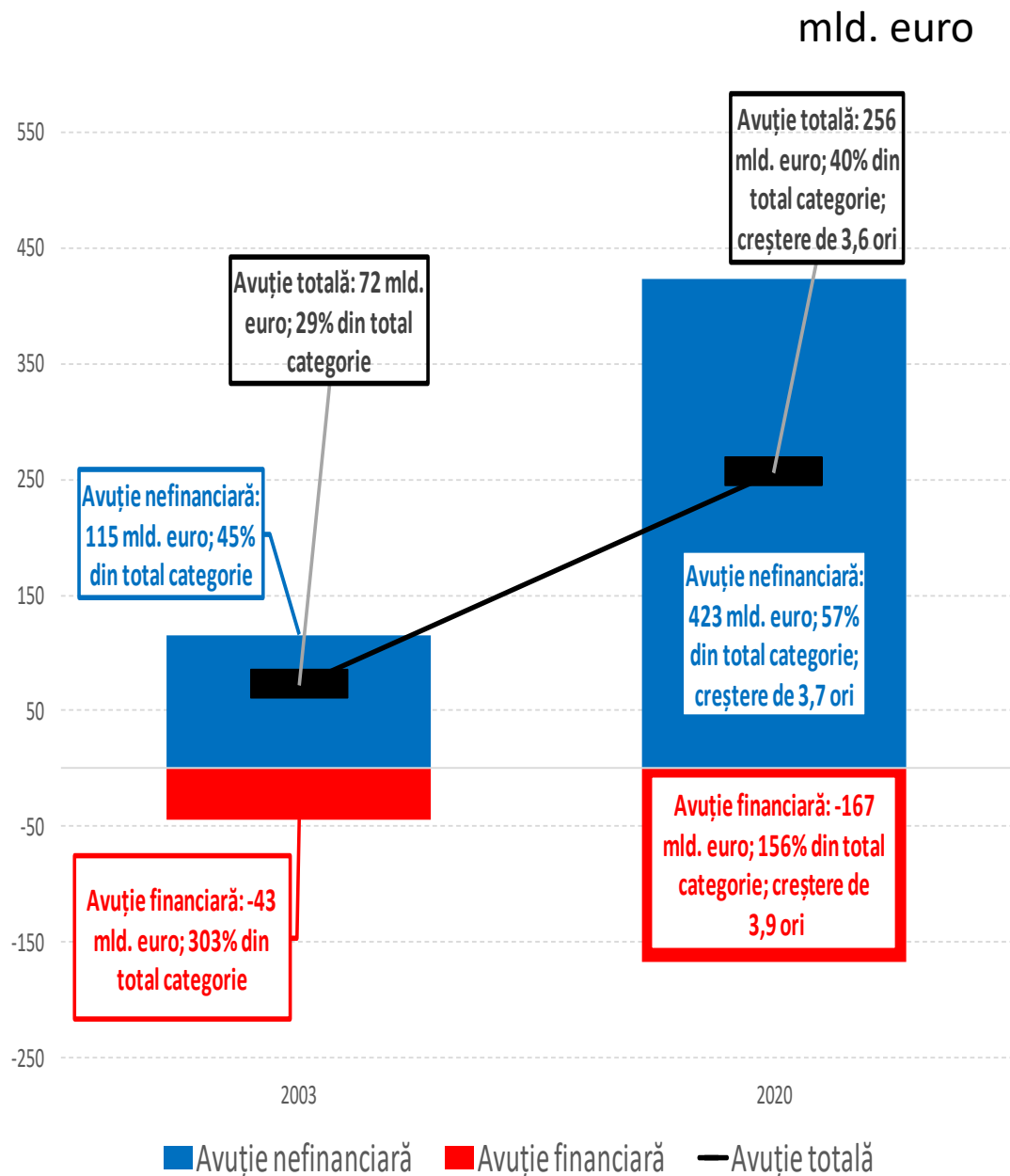
- **Agricultura deține active fixe reprezentând 4% din totalul economiei României, față de 2% la nivel european (în anul 2000), dar având un randament mai scăzut.**
- **În industrie și construcții activele fixe reprezintă 31% din total economie, față de 14% cât este media UE (în anul 2020), însă cu o productivitate mai redusă.**
- **Ramura servicii deține 65% din activele fixe ale României în anul 2020, în scădere cu 6 pp în intervalul analizat, în timp ce în UE activele fixe din acest sector au înregistrat o evoluție de sens contrar (+2pp, până la 84%), cu mențiunea că acestea din urmă creează o valoare adăugată brută mai consistentă.**
 - **România a redus decalajul față de media UE cu privire la activele fixe pe locuitor, de la 6,1 ori în anul 2003 la 3,5 ori în anul 2020 în favoarea UE, ceea ce reflectă diversificarea și modernizarea acestui sector, insuficiente însă față de cerințele unei societăți moderne.**

Capitolul 4.
Avuția națională a României, în profil sectorial,
aferentă perioadei 2003-2020

4.1 Avuția națională a României în profil sectorial

- **Aceasta a crescut de 2,6 ori, de la 244 mld. euro la 637 mld. euro (+393 mld. euro), astfel:**
 - **activele nefinanciare au sporit de 2,9 ori (+486 mld. euro)**
 - **activele financiare și-au adâncit deficitul în raport cu străinătatea de 7,5 ori (+93 mld. euro), ceea ce a provocat diminuarea, cu această sumă, a creșterii bogăției naționale.**
- **Avuția națională a României în profil sectorial este formată din:**
 - **Firme**
 - **Administrația publică**
 - **Populație**
 - **Societăți financiare**

4.2 Sectorul firmelor (1)

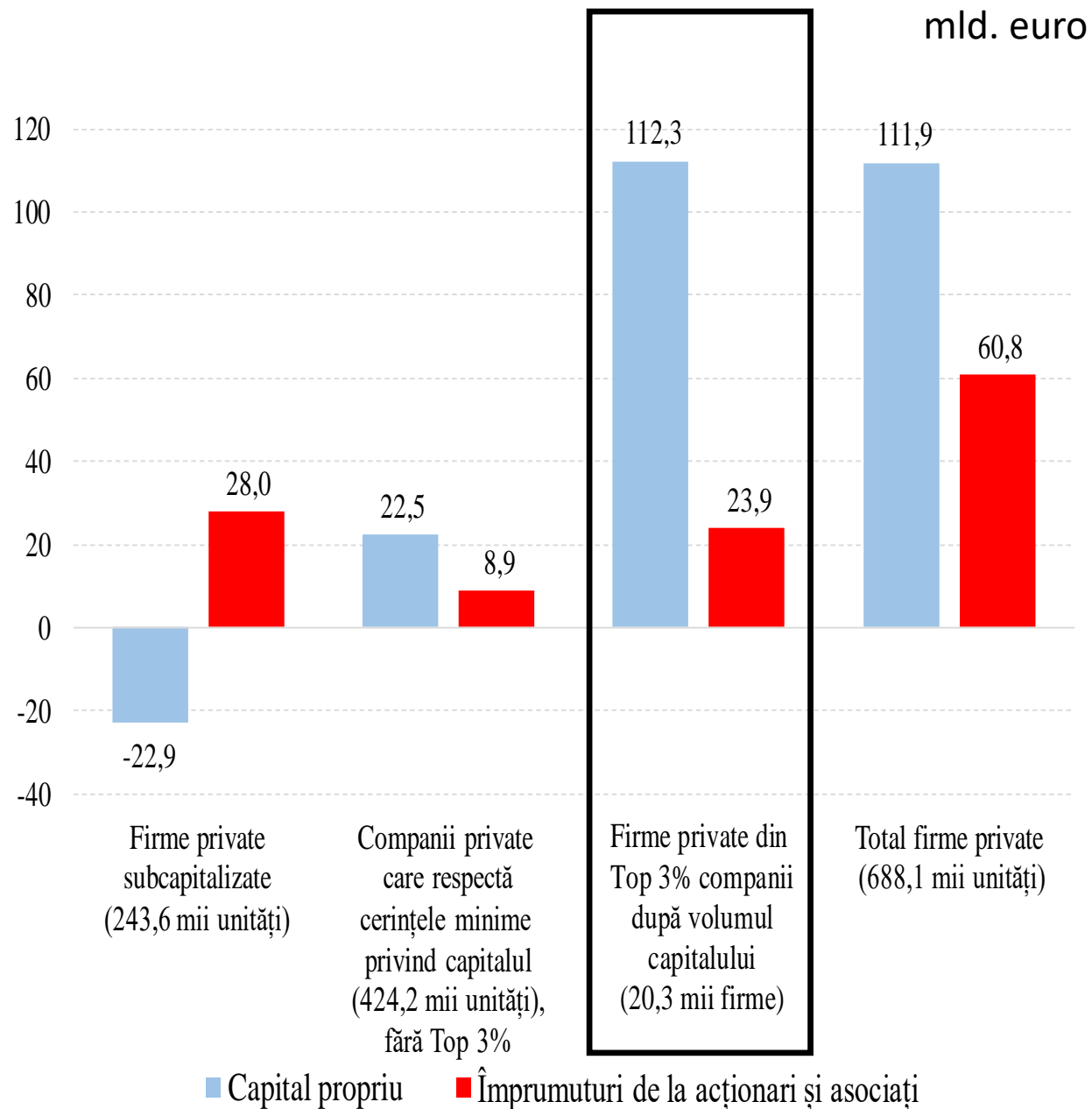

- **Avuția firmelor (cu excepția sectorului financiar) a crescut de 3,6 ori (+184 mld. euro) → majorarea ponderii acesteia în bogăția totală a țării de la 29% în 2003 la 40% în 2020.**
 - activele nefinanciare au crescut de 3,7 ori (cu 308 mld. euro) ceea ce a condus la sporirea importanței categoriei respective în total active nefinanciare ale țării, de la 45% la 57%.
 - situația activelor financiare ale acestui sector a înregistrat însă o deteriorare semnificativă, deoarece datoriile firmelor au crescut de 3,9 ori (+ 124 mld. euro), ceea ce a diminuat substanțial sporirea avuției nete a companiilor.

4.3 Sectorul firmelor (2)

- În anul 2003 datoriile firmelor erau de 3 ori mai ridicate decât cele totale ale economiei; ulterior s-a produs o ajustare relativă, datoriile acestora depășind în anul 2020 soldul negativ al economiei de numai 1,6 ori (consemnându-se, totuși, o sporire, în termeni absoluți a acestora, de 124 mld. euro).
- Deficitul financiar al societăților comerciale diminuează substanțial averea totală a acestora (cu 66% în 2020) → din cauza legislației foarte laxe de natură comercială, fiscală și contabilă → ceea ce provoacă o decapitalizare majoră, cronică a sectorului real al economiei → înregistrarea repetată de către acesta a unor mari pierderi financiare → trecerea pe cheltuielile firmelor a unor costuri substanțiale care majorează în mod necuvenit nivelul de trai al acționarilor și administratorilor etc.
- Sectorul societăților comerciale prezintă o subcapitalizare semnificativă, totalizând 32 mld. euro (244 mii firme), respectiv 15% din PIB al anului 2020, din care 31 mld. euro (237 mii societăți comerciale) reprezintă capitaluri negative (datorii mai mari decât activele), ceea ce demonstrează indisciplina cronică de natură comercială, financiară și contabilă care domină economia românească, aceasta neputând fi caracterizată ca fiind o economie funcțională de piață.

4.4 Sectorul firmelor (3)

- **Capitalul este cea mai substanțială parte a averii firmelor.**
- **În privința acestuia, în anul 2019, se constată o accentuată polarizare între firme → sursele financiare sunt concentrate la un număr foarte redus de societăți comerciale → adevăratul pilon de susținere a economiei reale autohtone fiind reprezentat de numai 3 percentile din vârful distribuției capitalului (20,7 mii unități) care dețin 131,6 mld. euro, în timp ce restul de 97% din totalul firmelor înregistrează un deficit de 3,8 mld. euro → capitalul sectorului real este de numai 127,8 mld. euro.**

4.5 Sectorul firmelor (4)

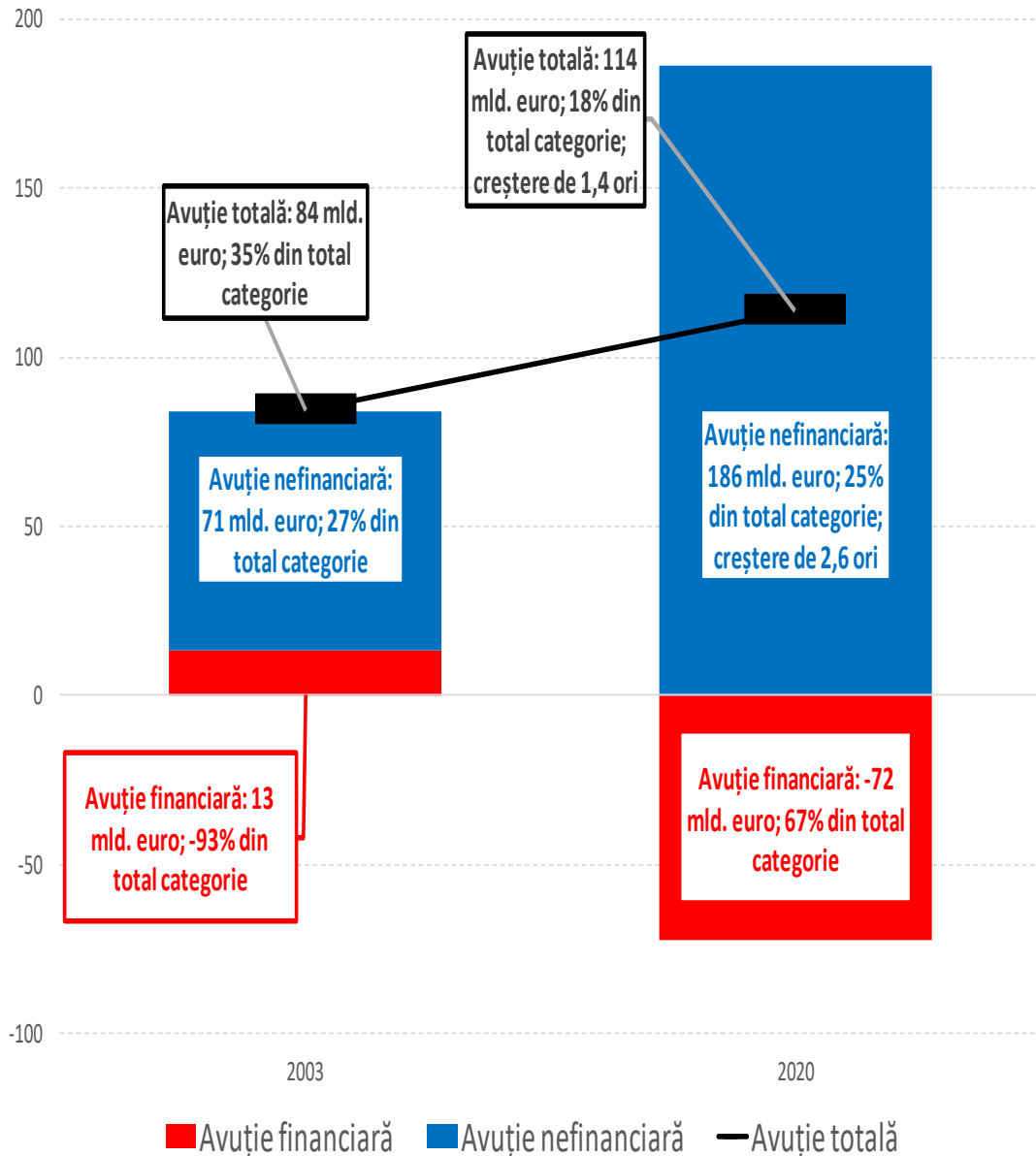
- **În rândul Top 3% firme** din punct de vedere al gradului de capitalizare se regăsesc
 - **5,3 mii companii cu acționariat privat străin,**
 - **cea ce reprezintă 26% din Top 3% companii,**
 - **însă acestea dețin, deși reduse ca număr, 46% din stocul de capital** al acestei grupe de firme;
- Prin comparație, **societățile comerciale cu acționariat privat autohton din Top 3%,**
 - **deși concentrează 71% din numărul total,**
 - **au în portofoliu numai 36% din volumul capitalului** acestei categorii de companii.
- **În schimb, proprietarii preferă să-și finanțeze unitățile economice cu sume ridicate de împrumuturi pe care le retrag cu prioritate, după scurt timp → evită asumarea riscului comercial, situație neuzuală într-o economie de piață funcțională.**
- ***„una este să investești într-un proiect în care ai încredere și care reprezintă o declarație de intenție pe termen lung, versus împrumutarea firmelor la infinit, care exprimă o decizie tranzitorie și chiar neserioasă”*** – Dan Șucu, proprietar al complexului Mobexpert și acționar principal la Clubul Rapid București.

4.6 Sectorul firmelor (5)

- La nivelul firmelor se manifestă, totodată, o acută polarizare a impozitului pe profit și pe cifra de afaceri. Astfel:
 - contribuabilii mari, deși reprezintă numeric 0,34% din total firme, plătesc, valoric, 44% din aceste taxe din care:
 - Firmele cu capital străin (0,18% din total) achită 31% din volumul impozitelor
 - Societățile comerciale cu capital autohton (0,16% din total) contribuie cu numai 13%.
 - contribuabilii mici (microîntreprinderile) reprezintă 98,7% din total și plătesc 47% din taxele respective (de 283 ori mai puțin pe unitate economică decât contribuabilii mari).
- Rezultă un mod de organizare total ineficient al economiei reale → România pe locul 22 din 27 state UE la acest tip de impozite.

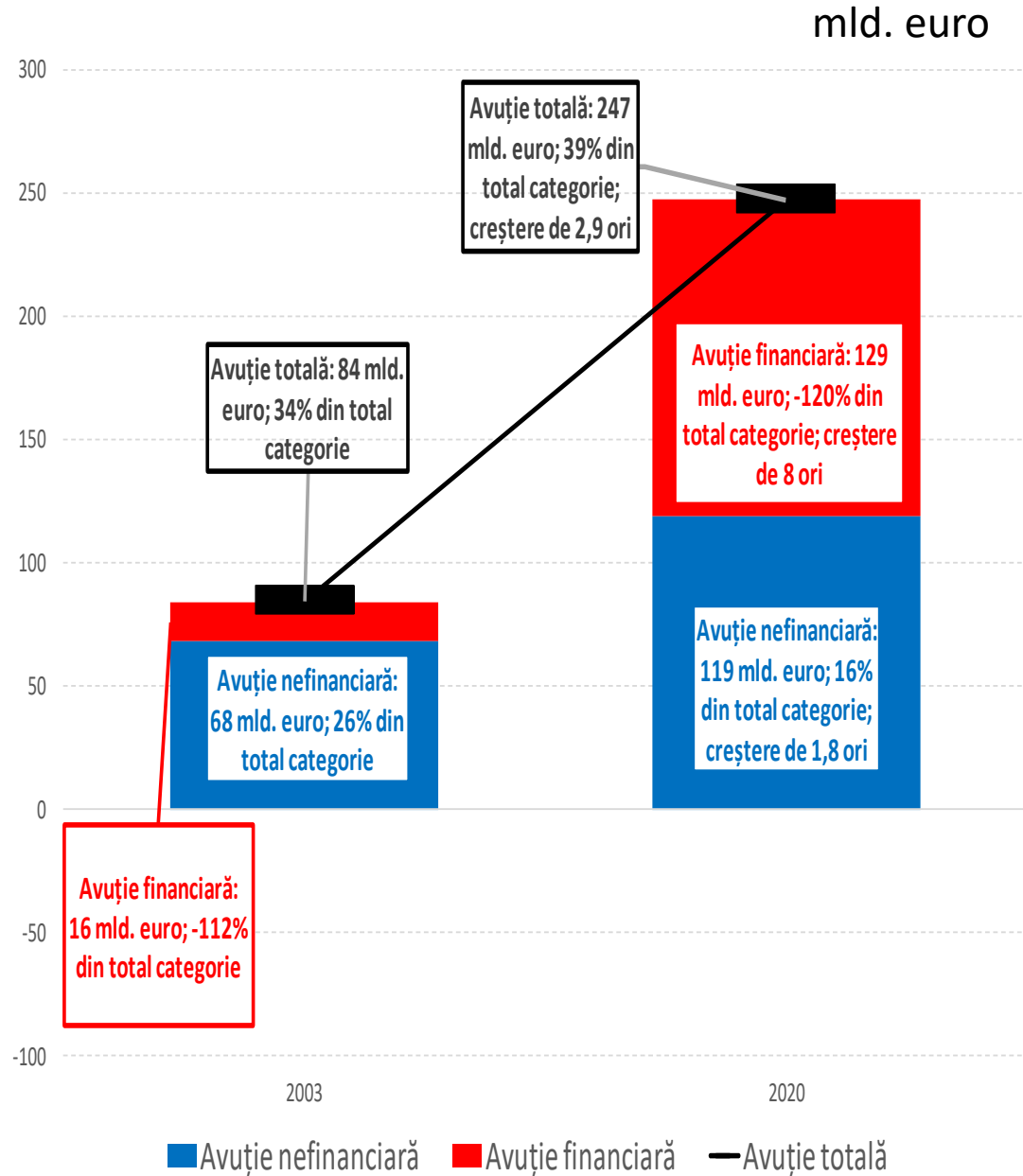
4.7 Sectorul administrației publice

mld. euro

- În acest domeniu se constată o creștere a avuției de 1,4 ori (+30 mld. euro), dar și o scădere substanțială a ponderii în bogăția totală de la 35% în 2003 la 18% în 2020.
- Dinamica respectivă reflectă rezultatul reformelor profunde aplicate după 1989, inclusiv al procesului de privatizare a proprietății de stat
- Ritmul de majorare a avuției sectorului administrației publice a fost diminuat substanțial de creșterea datoriei publice (reprezentând active financiare negative) de 10 ori, respectiv de la 10 mld. euro în 2003 la 103 mld. euro în 2020.

4.8 Sectorul populației (1)

- **Avuția populației a sporit semnificativ, de 2,9 ori (cu 163 mld. euro) – peste ritmul din sectorul administrației publice, dar sub cel al firmelor și societăților financiare - ceea ce a generat creșterea ponderii acestui sector în avuția națională totală de la 34% în 2003 la 39% în 2020.**
- **Activele nefinanciare ale populației s-au majorat de numai 1,8 ori (cu 51 mld. euro) în totalul categoriei respective, ceea ce corespunde unei diminuări a ponderii de la 26% la 16%, din cauza ritmului mai scăzut de creștere a acestora comparativ cu cel al activelor nefinanciare ale sectorului firmelor și ale administrației publice.**
- **Activele financiare ale populației înregistrează, în schimb, o majorare pronunțată, respectiv de 8 ori (cu 112 mld. euro), constând în numerar, depozite la bănci, titluri de stat, acțiuni și părți sociale la firme, precum și creanțe, inclusiv împrumuturi acordate de patroni propriilor societăți comerciale.**

4.9 Sectorul populației (2)

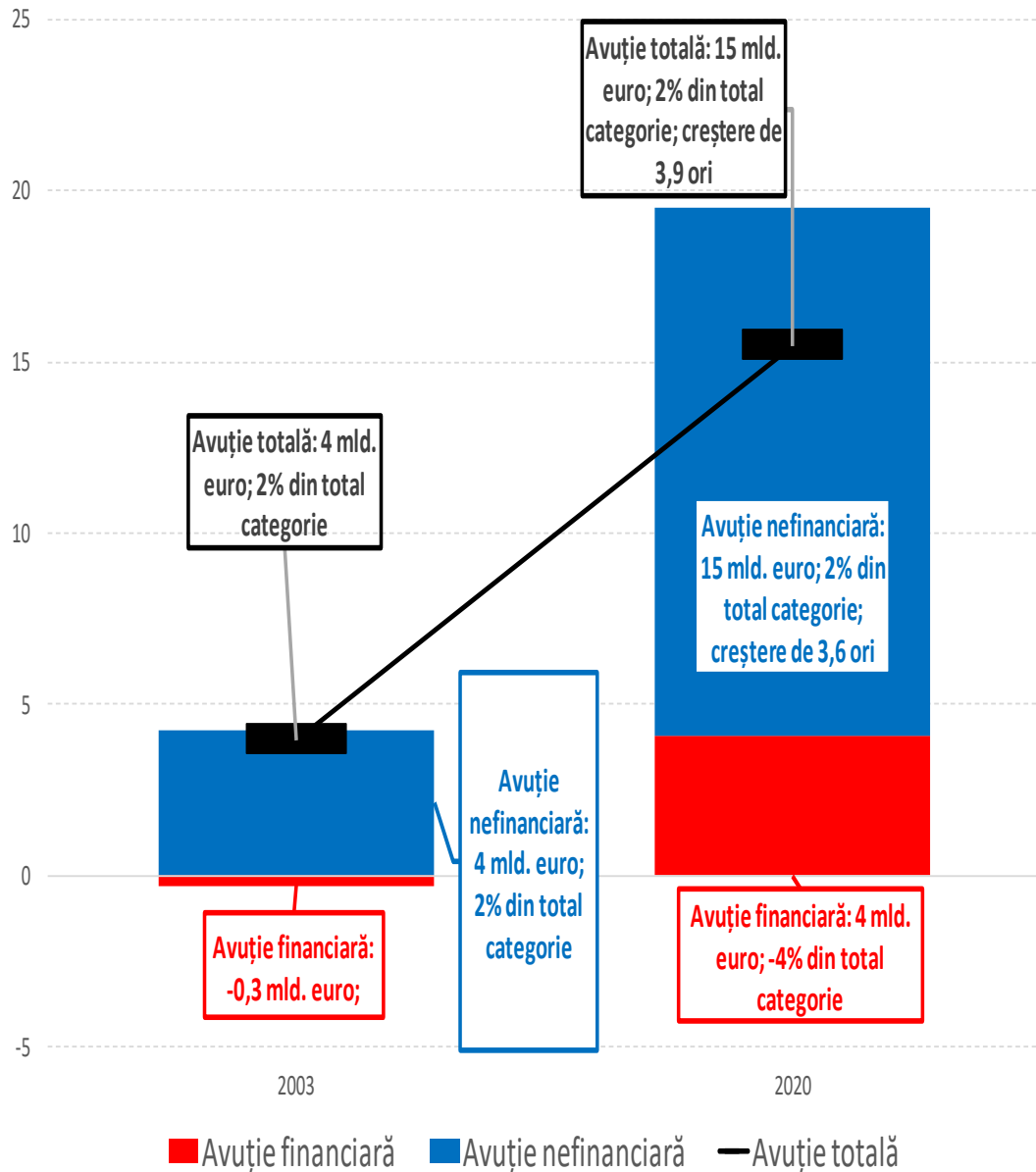
- În structura activelor financiare ale populației rețin atenția următoarele evoluții aferente perioadei examinate:
 - ❖ Majorarea semnificativă a creanțelor, preponderent în raport cu propriile firme (sub forma împrumuturilor de la acționari și a dividendelor neîncasate), respectiv de 29,3 ori (+26 mld. euro),
 - Acest fenomen negativ este confirmat și de faptul că în anul 2019, firmele private cu cel mai ridicat nivel al subcapitalizării însumau capitaluri negative de 23 mld. euro, dar au primit, în același timp, de la acționari împrumuturi însumând 28 mld. euro.
 - ❖ Sporirea substanțială a numerarului deținut de populație, respectiv de 12,4 ori în echivalent euro (de la 0,9 mld. euro la 11,2 mld. euro), mai rapid decât economisirea populației la instituțiile de credit, care a crescut de numai 9,1 ori (de la 6 mld. euro la 55 mld. euro). Cauzele majorării semnificative a numerarului sunt reprezentate de:
 - Sporirea volumului acestui tip de active la nivelul tuturor categoriilor de utilizatori, fapt generat de expansiunea PIB.
 - Tendința unui număr tot mai mare de cetățeni (inclusiv prin intermediul firmelor) ca, pe fondul caracterului lax al legislației, să desfășoare operațiuni economice necontabilizate, veniturile astfel obținute neputând fi justificate în raport cu băncile în scopul constituirii depozitelor → teaurizare sub diferite forme, multe dintre ele inedite, și la alimentarea, în cadrul unui cerc vicios, a economiei informale.
 - Totodată, volumul foarte ridicat al numeralului aflat în posesia cetățenilor distorsionează, într-o anumită măsură, funcționarea eficace a mecanismelor de transmisie a politicii monetare.

4.10 Sectorul populației (3)

- **Activele financiare ale populației sunt polarizate foarte accentuat, această caracteristică fiind demonstrată de distribuția depozitelor, astfel:**
 - ❖ **numai 0,4% dintre deponenți (59,5 mii de persoane) cumulau, la finalul trimestrului III al anului 2022, o proporție de 26% (64,6 mld. lei) din totalul depozitelor cetățenilor, deținând în medie 1,08 mil. lei pe persoană, respectiv echivalentul a 220 mii euro;**
 - ❖ **la polul opus se situează 99,6% din deponenți (14,1 mil. persoane) care posedă 74% din depozite, suma medie economisită de aceste persoane fiind de 11 000 lei, respectiv echivalentul a numai 2 200 euro;**
 - ❖ **în consecință, economisirea individuală medie a numai 59,5 mii de persoane este mai mare de 100 ori decât depozitele medii personale ale altor 14,1 mil. de cetățeni.**

4.11 Sectorul societăților financiare

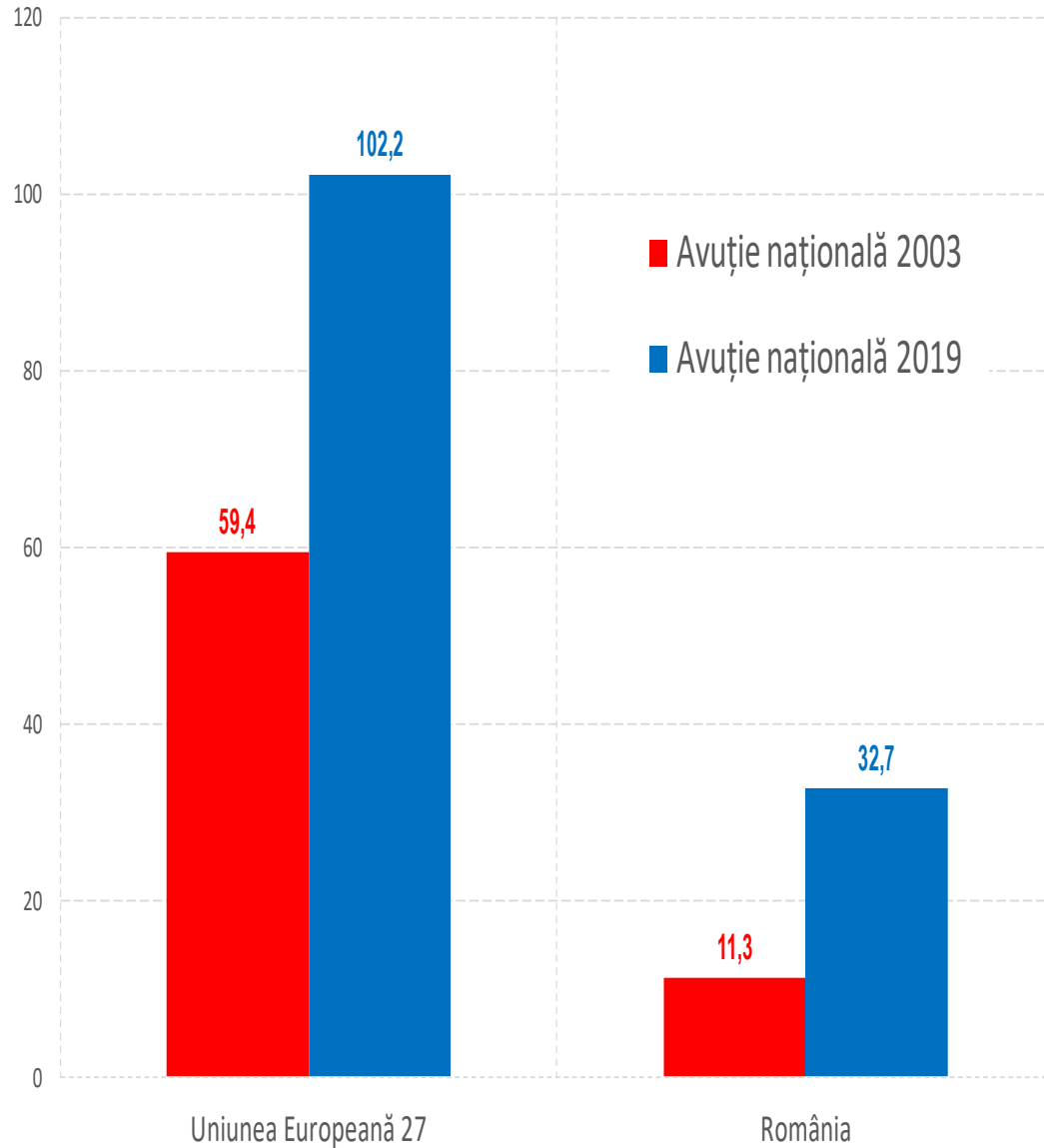
mld. euro

- **Avuția acestora a crescut, între anii 2003-2020, de 3,9 ori (cu 12 mld. euro), menținându-și ponderea la 2% în cadrul avuției naționale totale.**
- **Activele nefinanciare s-au majorat de 3,6 ori (cu 11 mld. euro), iar activele financiare au trecut de la o datorie de 0,3 mld. euro în 2003 la un surplus de resurse de 4 mld. euro, reflectând dezvoltarea sectorului financiar-bancar.**
- **Intermedierea financiară din România se situează, însă, la numai 27%, țara noastră plasându-se pe ultimul loc din UE27, din cauza lipsei clienților bancabili, respectiv a decapitalizării cronice a firmelor și polarizării accentuate a veniturilor în rândul cetățenilor.**

4.12 Avuția națională pe locuitor (1)

mii. euro

- **Avuția națională pe locuitor a crescut, în perioada 2003-2019, la 32,7 mii euro, de 2,9 ori, de la 11,3 mii euro în anul 2003.**
- **Media UE27, în anul 2019, pentru care sunt date disponibile, se situează la 102 mii euro, fiind de 3,1 ori mai mare.**
- **România se plasează în privința acestui indicator, pe locul 24 din UE26 (doar înaintea Bulgariei, cu 28,3 mii euro pe locuitor, și a Greciei cu 21,2 mii euro, Polonia având derogare privind raportarea către Eurostat).**
- **Primele țări din UE27 referitor la avuția pe locuitor, cu valori ale indicatorului semnificativ peste media europeană, sunt Luxemburg (286 mii euro), Danemarca (212 mii euro), Austria (187 mii euro), Olanda (176 mii euro) și Germania (163 mii euro).**

4.13 Avuția națională pe locuitor (2)

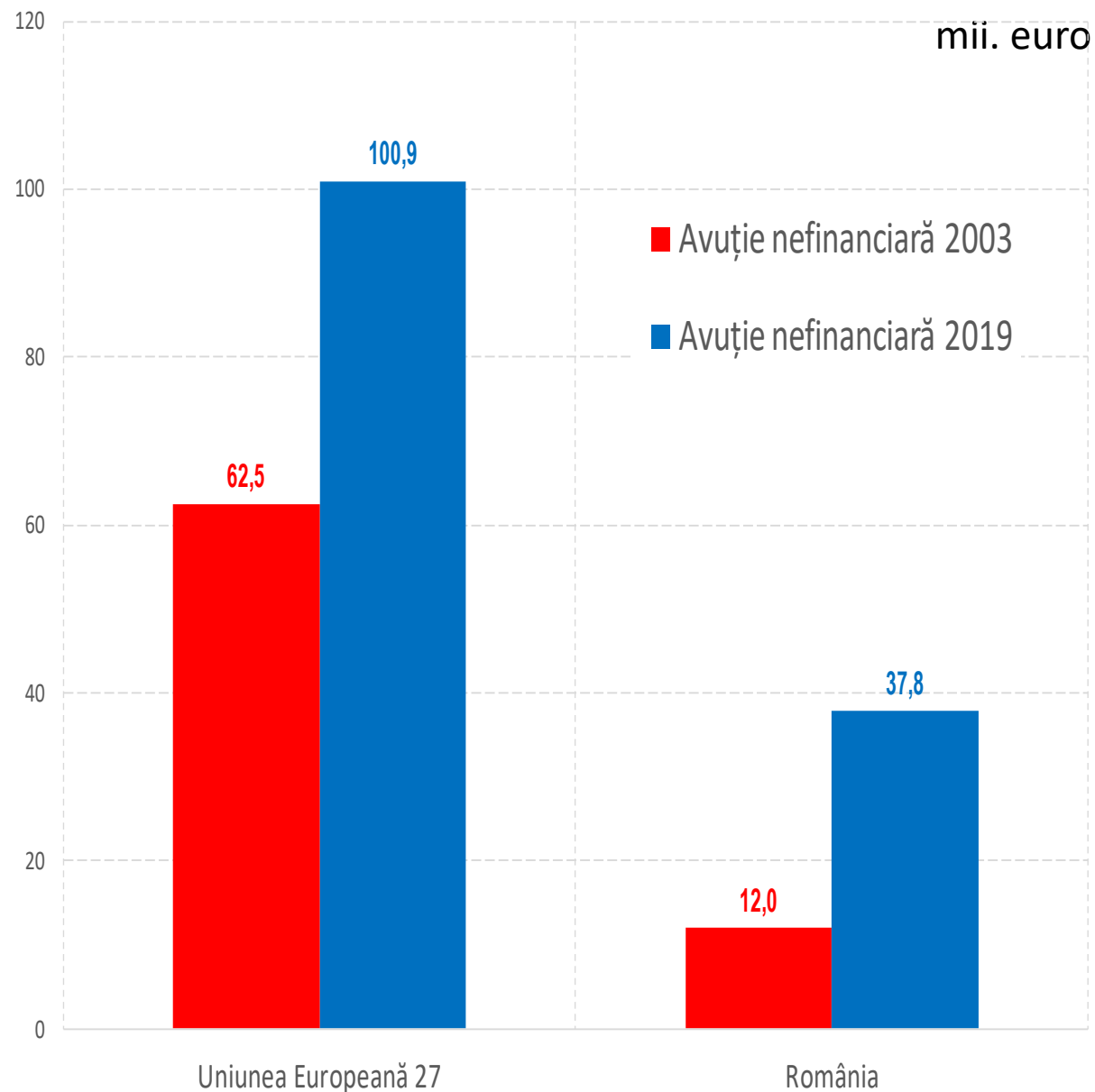
- Acest indicator este redus din cauza:
 - Nivelului scăzut al avuției naționale totale (stoc), fapt provocat de fluxul anual reprezentat de volumul mic al Venitului Național Brut Disponibil (VNBD).
 - Deși creșterea medie anuală a VNBD în euro al României a fost de 8,8% în perioada analizată (de la 52 mld. euro în 2003 la 216 mld. euro în 2020), iar majorarea medie anuală a UE27 a fost de 2,3% (de la 7 722 mld. euro la 11 382 mld. euro) în același interval de timp.
 - nivelul inițial foarte scăzut al VNBD din țara noastră a influențat negativ sporirea avuției naționale pe locuitor, ceea ce ne menține pe locul 24 din UE26 (doar înaintea Bulgariei și Greciei).
 - Producția națională este în mod accentuat polarizată în favoarea companiilor străine, care deși reprezintă numai 6% din numărul total de societăți comerciale, contribuie cu 41% la totalul VAB creat de sectorul real.

4.14 Avuția națională pe locuitor (3)

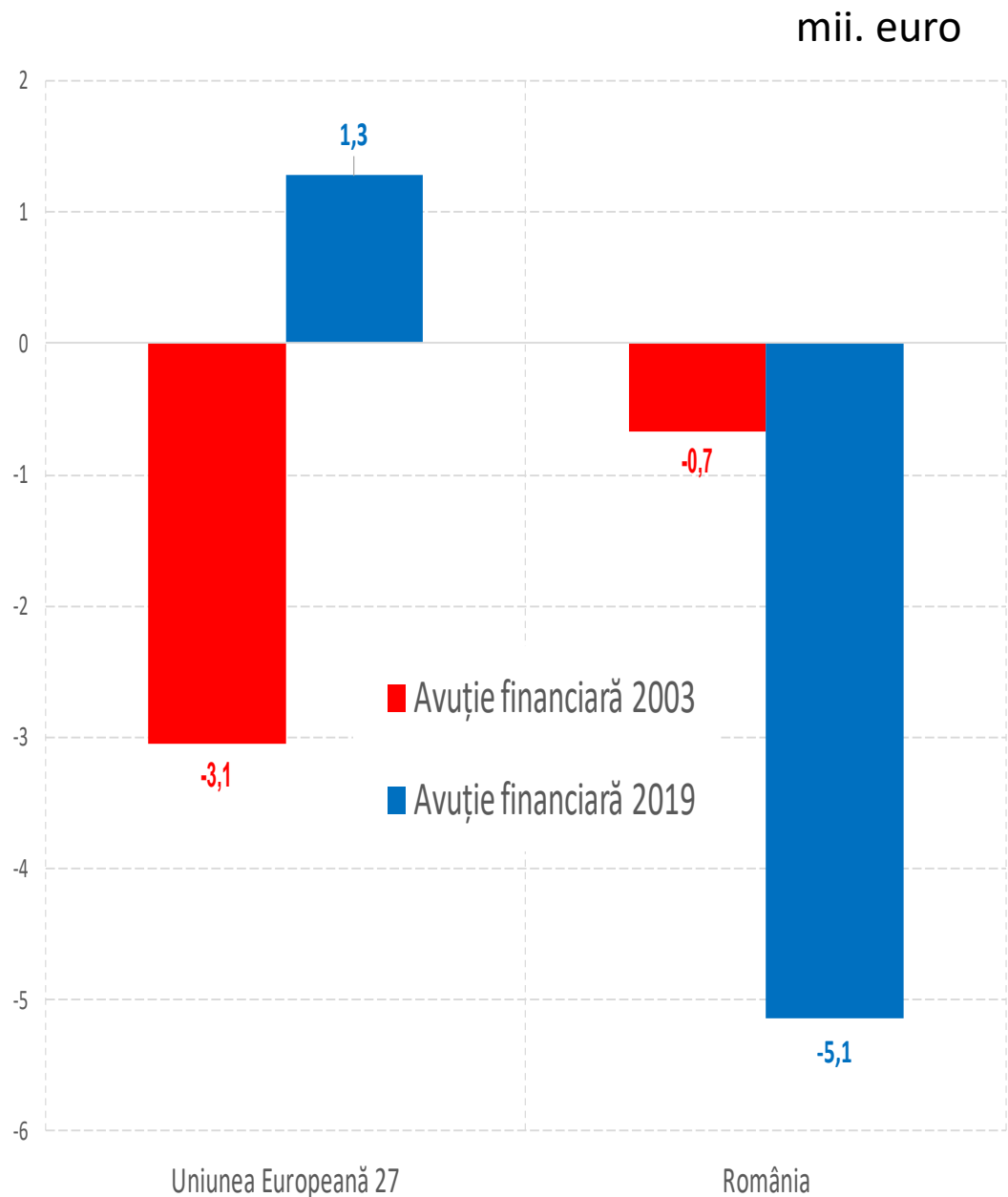
- În schimb, firmele private românești, reprezentând 93% din societățile comerciale, au o contribuție de numai 51% la obținerea VAB
 - ❖ Astfel, raportul dintre VAB mediu pe firmă privată autohtonă raportat la entitățile cu acționariat nerezident este de 12,4 ori în favoarea antreprenorilor străini.
- De asemenea, VAB obținut în sectorul real al economiei este creat într-o proporție extrem de redusă în sectoarele high-tech (1,1% în 2020 în scădere de la 1,4% în 2003) și într-o pondere foarte ridicată în sectoarele cu grad redus de tehnologie și cunoaștere (55% în 2020).
 - ❖ Astfel, din valoarea exporturilor, 48% o reprezintă bunurile medium high-tech și numai 7% de nivel high-tech → provoacă un deficit comercial de 5 mld. euro (40% din total) pe grupa de bunuri.

4.15 Activele nefinanciare pe locuitor

- Nivelul acestor active s-a majorat de 3,2 ori (de la 12 mii euro în 2003 la 38 mii euro în 2019).
- Media UE26 în anul 2019 este de 100,9 mii euro pe locuitor, respectiv de 2,7 ori mai mare decât în România → ne menținem pe penultima poziție în ierarhia europeană (locul 25 din 26 de țări, doar înaintea Bulgariei).
- Pe primele locuri în ceea ce privește acest parametru, se plasează Luxemburg, Irlanda, Austria, Danemarca și Suedia.

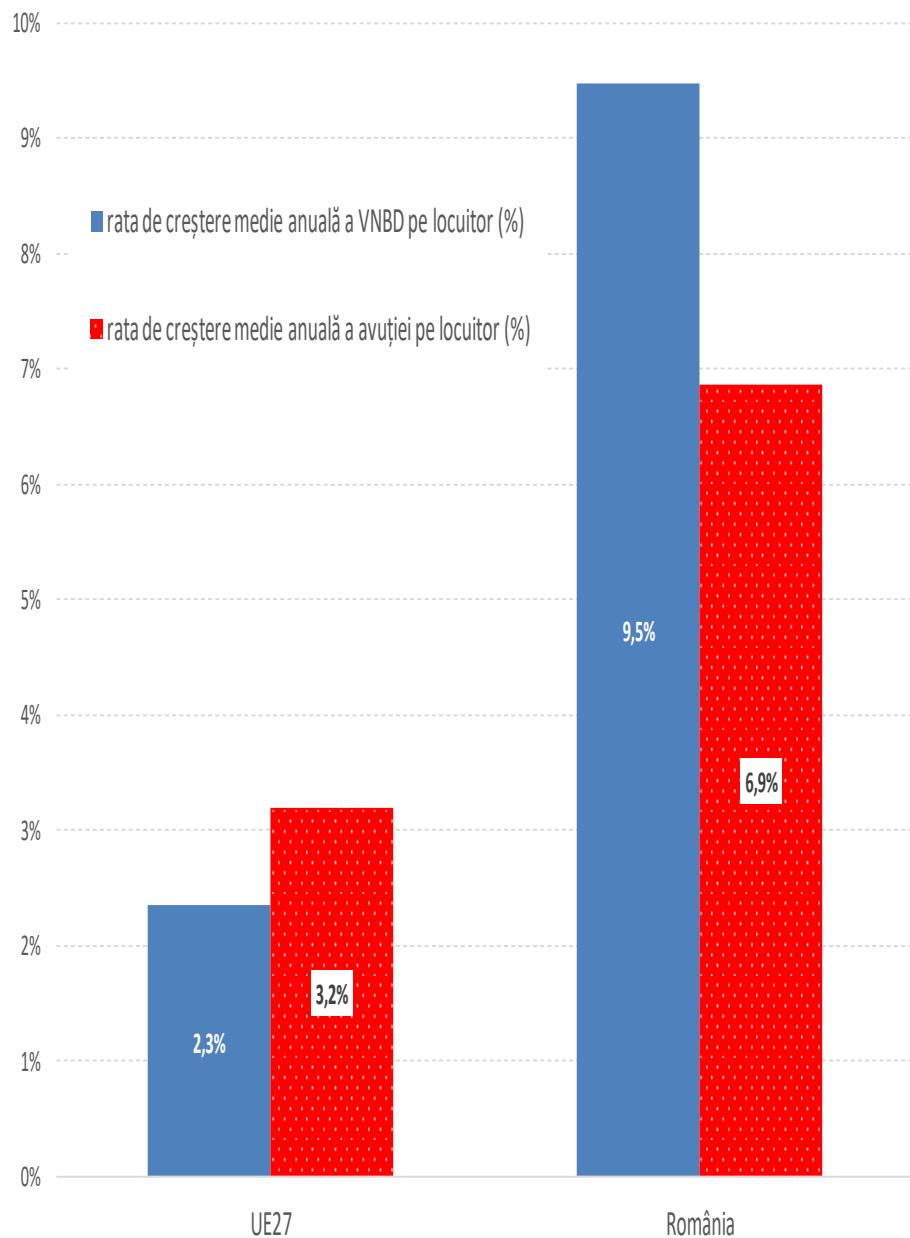

4.16 Avuția financiară pe locuitor

- Indicatorul prezintă un nivel negativ, reprezentând în fapt o datorie financiară netă pe locuitor de 5,1 mii euro → creștere de 7,7 ori, respectiv cu 4,5 mii euro → această datorie diminuează avuția națională a țării.
- Deoarece avuția nefinanciară pe locuitor este de 37,8 mii euro, iar cea financiară de minus 5,1 mii euro, rezultă că avuția națională totală pe locuitor se situează la 32,7 mii euro, așa cum s-a menționat anterior.
- Aceste evoluții reflectă dependența în creștere a țării noastre de finanțarea externă, inclusiv de investițiile străine directe, ceea ce exprimă o vulnerabilitate sistemică.
- Media UE în anul 2019 arată un nivel pozitiv al avuției financiare, respectiv de 1,3 mii euro pe locuitor, în contrast cu poziția de debitor net înregistrată de țara noastră.

4.17 Avuția națională pe locuitor - corelație cu PIB, VNDB, datorie publică

- În Zona Euro (care domină UE), avuția națională (+3,2% variație medie anuală) crește mai repede decât VNBD (2,3%).
- În România și alte țări emergente europene VNBD sporește mai rapid decât avuția națională (ex: în cazul României avuția națională se majorează cu 6,9%, iar VNBD cu 9,5% în medie pe an, ambele în intervalul 2003-2019).
- Totodată, datoria publică, în echivalent euro, s-a majorat, în același interval, cu o rată de 15,2% pe an, ceea ce reprezintă de 1,6 ori mai mult decât sporul VNBD anual.
- Motivele acestor evoluții sunt reprezentate de:
 - ❖ ISD prin care se prelevă venit național (pe canalul dividendelor și dobânzilor) către venitul și, deci, avuția națională a statelor dezvoltate care dețin ISD;
 - ❖ evaziunea fiscală și economia informală → provoacă transferuri de resurse în țările dezvoltate;
 - ❖ fluxuri financiare ale căror dobânzi (exemplu, la obligațiunile de stat), reduc avuția națională a țărilor debitoare și o majorează pe cea a creditorilor externi.

4.18 Concluzie finală

Din prezenta analiză rezultă că avuția națională totală și pe locuitor ale României prezintă două caracteristici, ambele cu un important potențial de îmbunătățire, în cadrul procesului de convergență europeană, deoarece:

- cei doi indicatori sunt reduși sub aspect valoric**
- și, totodată, prezintă o polarizare accentuată sub aspectul distribuirii în societate**

Capitolul 5.
Unele soluții de acțiune în scopul sporirii
avuției naționale a României

5.1 Propuneri de soluții (1)

- **Conceperea unor politici economice sectoriale, demografice și de îmbunătățire a educației populației, cu impact favorabil asupra componentelor avuției naționale.**
- **Acțiunea autorităților competente autohtone privind includerea în cadrul avuției naționale a terenurilor și clădirilor (după finalizarea cadastrului), precum și a resurselor naturale (pe baza identificării și evaluării acestora conform practicii europene).**
- **Digitalizarea instituțiilor publice, îndeosebi a Ministerului Finanțelor, a ANAF și integrarea lor în cadrul unui sistem de protecție a avuției naționale împotriva erodării acesteia din cauza pierderilor provocate de factori subiectivi;**

5.2 Propuneri de soluții (2)

- **Legiferarea și aplicarea impozitului progresiv pe veniturile și averile globale ale cetățenilor, ceea ce va crea posibilitatea creșterii transparenței avuției individuale și a reducerii semnificative a disparităților economico-sociale în domeniile menționate anterior;**
- **Întărirea disciplinei de plăți în economie și diminuarea drastică a evaziunii fiscale, aceste măsuri fiind de natură să: sporească performanțele economiei reale; crească veniturile statului; reducă deficitul bugetar; încetinească majorarea datoriei publice și să prevină erodarea activelor financiare, majorându-se volumul acestora și, implicit, avuția națională a țării.**

Vă mulțumesc pentru atenția acordată!